
ANNALIS
UNIVERSITATIS MARIAE CURIE-SKŁODOWSKA
LUBLIN – POLONIA

VOL. LII, 1

SECTIO H

2018

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie. Wydział Ekonomiczny

TERESA HANNA BEDNARCZYK

teresa.bednarczyk@umcs.lublin.pl

Stymulowanie oszczędności emerytalnych na przykładzie KiwiSaver

Stimulating Retirement Savings on the Example of KiwiSaver

Słowa kluczowe: oszczędności emerytalne; automatyczny zapis; dopłaty do składek

Keywords: retirement savings; automatic enrolment; supplemental premium

Kod JEL: E210; G230; J260

Wstęp

Proces starzenia się społeczeństwa sprawia, że zagadnienie oszczędności emerytalnych stało się aktualnym problemem badawczym. Oszczędności emerytalne¹, które uzupełniają świadczenia emerytalne pochodzące z systemu publicznego, mają duże znaczenie nie tylko z punktu widzenia przyszłych emerytów, ale też finansów publicznych i całej gospodarki. Łagodzą one częściowo wzrost publicznych wydatków emerytalnych powodowanych demograficznym starzeniem się społeczeństwa oraz zwiększają w gospodarce podaż kapitału finansowego, niezbędnego do stymulowania długookresowego wzrostu gospodarczego.

¹ W niniejszym opracowaniu jako oszczędności emerytalne będą traktowane umowy inwestycyjne, które mają jasno zdefiniowany cel emerytalny, a więc różne formy prywatnych, zakładowych i indywidualnych planów emerytalnych, dobrowolnych lub obowiązkowych (bądź quasi-obowiązkowych), zarządzanych na zasadach rynkowych (kapitałowych). Tym samym jako oszczędności emerytalne nie będą tutaj traktowane obowiązkowe składki odprowadzane do publicznych systemów emerytalnych, finansowanych na zasadzie repartycyjnej, a także środki gromadzone w otwartych funduszach emerytalnych.

Poziom dobrowolnych oszczędności emerytalnych zależy od wielu czynników, m.in. od struktury i hierarchii potrzeb gospodarstwa domowego. Na skuteczność mobilizowania nowych oszczędności emerytalnych duży wpływ ma również państwo przez różnego rodzaju zachęty finansowe. Najczęściej są to ulgi podatkowe, które mogą dotyczyć: wnoszonych składek oszczędnościowych, osiągniętych zysków z zainwestowanego kapitału emerytalnego lub wypłat świadczeń z programów emerytalnych. W krajach OECD najbardziej popularne są ulgi w podatku dochodowym z tytułu oszczędnościowych składek emerytalnych oraz zwolnienia wypłat z podatku od zysków inwestycyjnych [Yoo, Serres, 2004, s. 79].

Ocena efektywności stosowania zachęt podatkowych w mobilizowaniu nowych oszczędności emerytalnych nie jest jednoznaczna. Jak pokazują doświadczenia międzynarodowe, z ulg podatkowych korzystają głównie osoby zamożne. Osoby gorzej zarabiające w mniejszym stopniu odczuwają korzyści z tytułu ulg podatkowych i tym samym mają mniejsze bodźce do oszczędzania w planach emerytalnych. Zjawisko to jest obecne także w Polsce, ponieważ w III filarze emerytalnym oszczędzają przede wszystkim osoby o wysokich dochodach. W tej sytuacji ulgi nie przyczyniają się do istotnego wzrostu nowych oszczędności emerytalnych, tylko do realokacji oszczędności dotychczasowych [Rutecka, 2015, s. 8]. W efekcie zachęty podatkowe są jedynie kosztownym mechanizmem redystrybucji w niepożądanym kierunku, ponieważ powodują transfer fiskalny od ogółu podatników do osób względnie bogatych [Kawalec, Błażuk, Kurek, 2015, s. 21].

Doświadczenia niektórych krajów pokazują, że bardziej skuteczną zachętą do dodatkowego oszczędzania są dopłaty do składek wnoszonych do indywidualnych programów emerytalnych. Mechanizm dopłat do składek oszczędnościowych (*matching contributions*) jest rozwiązaniem, które występuje samodzielnie lub w połączeniu z zasadą automatycznego zapisu (*automatic enrolment*)². Krajem odnoszącym sukcesy w angażowaniu społeczeństwa w dobrowolne indywidualne programy emerytalne oraz w mobilizowaniu nowych oszczędności emerytalnych jest Nowa Zelandia. Wprowadzony tam w lipcu 2007 r. system oszczędzania na emeryturę pod nazwą KiwiSaver z roku na rok odnotowuje wzrost uczestników i zgromadzonych aktywów. Dzięki temu Nowa Zelandia prezentuje jeden z najwyższych na świecie wskaźników partycypacji w dobrowolnych formach oszczędzania na emeryturę. Głównym celem niniejszego opracowania jest analiza i ocena tych właśnie nowatorskich rozwiązań.

Struktura artykułu jest następująca. W pierwszej części przedstawiono rozważania teoretyczne na temat motywów gromadzenia oszczędności emerytalnych. Następnie przeanalizowano główne założenia systemu gromadzenia oszczędności emerytalnych w ramach KiwiSaver oraz oceniono jego efekty. W podsumowaniu

² Nowatorskie rozwiązania w postaci automatycznego zapisu wprowadzono w nielicznych krajach, takich jak: USA (1998), Nowa Zelandia (2007), Włochy (2007), Kanada (2012, na poziomie federalnym) oraz Wielka Brytania (2012) [OECD, 2014, s. 151].

znalazły się syntetyczne wnioski. Opracowanie wymagało studiów literaturowych oraz analizy źródeł statystycznych, raportów i opracowań instytucji krajowych i zagranicznych.

1. Motywy gromadzenia oszczędności emerytalnych

Oszczędności podmiotów gospodarujących są wynikiem celowego procesu przesuwania konsumpcji bieżącej na rzecz konsumpcji przyszłej. Stanowią one odłożoną w czasie konsumpcję w celu maksymalizowania funkcji użyteczności [Czechowska, 2013, s. 59]. W teorii ekonomii zidentyfikowano wiele motywów (bodźców) skłaniających do oszczędzania. W świetle ekonomii klasycznej i neoklasycznej wielkość oszczędności jest pochodną stopy procentowej, która stanowi wynagrodzenie za rezygnację z konsumpcji bieżącej na rzecz wyższego poziomu konsumpcji w okresach późniejszych. W ujęciu ekonomii Keynesowskiej poziom oszczędności w okresie długim jest zdeterminowany przez skłonność do oszczędzania, która zależy przede wszystkim od wysokości bieżących dochodów rozporządzalnych. Im są one wyższe, tym większa jest skłonność do oszczędzania [Keynes, 2003].

Zgodnie z hipotezą cyklu życia F. Modiglianiego ludzie starają się zachować stały poziom stopy życiowej w ciągu całego życia (wygładzanie konsumpcji). Osoby młode, o stosunkowo niskich dochodach, nie posiadają oszczędności w ogóle. Aby osiągnąć określony poziom konsumpcji, często zaciągają kredyty (ujemna stopa oszczędności). Według Modiglianiego oszczędzanie rozpoczyna się dopiero w okresie wieku średniego, a motywem oszczędzania jest chęć zabezpieczenia dochodu na starość [Ando, Modigliani, 1957]. Wynika z tego, że do ważnych czynników wpływających na skłonność jednostki do oszczędzania należy zaliczyć jej wiek, status społeczny oraz fazę cyklu życia gospodarstwa domowego³.

Jeszcze inne wyjaśnienie motywów do oszczędzania na okres emerytalny wynika z teorii M. Friedmana, w świetle której poziom konsumpcji gospodarstw domowych determinuje dochód permanentny (przeciętny dochód w długim okresie), zaś poziom oszczędności determinuje dochód tymczasowy (pojawiający się okazjonalnie, np. z dodatkowej pracy, dochodu z inwestycji kapitałowych itp.). Według Friedmana podstawowym motywem oszczędzania jest chęć zapewnienia sobie odpowiedniego poziomu i standardu życia w okresie emerytalnym [Friedman, 1957].

Część badań sugeruje, że istotnym czynnikiem wpływającym na skłonność do oszczędzania na okres emerytalny jest poziom wykształcenia i wiedza finansowa [Lusardi, Mitchell, 2011]. Wśród innych czynników wpływających na indywidualną skłonność do oszczędzania wymienia się także czynniki instytucjonalne. Według S. Golinowskiej im niższy poziom pokrycia potrzeb emerytalnych przez system pu-

³ Gospodarstwo domowe ma największą możliwość gromadzenia oszczędności emerytalnych w fazie tzw. pustego gniazda, gdy dzieci stają się niezależne i opuszczają dom rodzinny [Malroux, Xiao, 1995].

bliczny (bazowy), tym większe szanse dla rozwoju indywidualnych form oszczędzania [Golinowska, 1994, s. 21]. Warto zauważyć, że analiza stóp zastąpienia z bazowych filarów emerytalnych krajów OECD tylko częściowo potwierdza tę tezę⁴. Wysokie stopy zastąpienia z filarów dobrowolnych przy niskich stopach zastąpienia z filarów bazowych osiągnęły jedynie kraje należące do anglosaskiego kręgu kulturowego, czyli Wielka Brytania (stopa zastąpienia z filara dobrowolnego 30%, przy stopie zastąpienia z filara obowiązkowego 22,1%), Irlandia (stopa zastąpienia z filara dobrowolnego 38%, przy stopie zastąpienia z filara obowiązkowego 34,1%), USA (stopa zastąpienia z filara dobrowolnego 49,2%, przy stopie zastąpienia z filara obowiązkowego 38,3%) [OECD, 2017, s. 109]. W Polsce dobrowolne oszczędności emerytalne są wyjątkowo niskie, ponieważ oscylują wokół 1% PKB. Podobnie niski jest wskaźnik partycypacji w filarach dobrowolnych⁵. Może to świadczyć o tym, że niski poziom pokrycia potrzeb emerytalnych przez system bazowy nie zwiększa automatycznie szans dla rozwoju indywidualnych form oszczędzania. Potrzebne są inne uwarunkowania instytucjonalne, takie jak: rozwinięte rynki finansowe, wysoka świadomość i wiedza finansowa społeczeństwa, skuteczne zachęty finansowe ze strony państwa.

Badania OECD pokazują, że dopłaty z budżetu państwa są bardzo skuteczną metodą pobudzania nowych oszczędności emerytalnych, szczególnie wśród osób mniej zamożnych [OECD, 2007, s. 25]. Tezę tę potwierdzają doświadczenia niektórych państw, w których takie dopłaty wprowadzono (m.in. Niemcy, Nowa Zelandia, Republika Czeska)⁶.

2. Główne założenia systemu oszczędnościowego KiwiSaver

System bazowy w Nowej Zelandii opiera się na zasadzie zaopatrzeniowej. Emerytura podstawowa (zwana też obywatelską) jest jednakowa dla wszystkich osób, które spełniają określone warunki⁷. System ten charakteryzuje się relatywnie

⁴ W 2016 r. średnia stopa zastąpienia z filarów dobrowolnych dla krajów OECD wynosiła 5,8%, przy stopie zastąpienia z filarów obowiązkowych 52,9%. Średnia stopa zastąpienia z filarów dobrowolnych dla krajów UE-28 wynosiła 3,4%, przy stopie zastąpienia z filarów obowiązkowych 58,3% [OECD, 2017, s. 109].

⁵ Odsetek uczestników PPE w relacji do ogółu pracujących w wieku 15–64 lat wynosił 2,56% na koniec 2016 r. [UKNF, 2017b], w IKE – 5,7%, w IKZE – 4% [UKNF, 2017a].

⁶ W Republice Czeskiej w 1994 r. (zamiast OFE) wprowadzono dobrowolne indywidualne plany emerytalne. Składka oszczędnościowa była uzupełniana dotacją państwową (między 30% a 50% kwoty wpłaconej) – tym wyższą, im niższe były dochody uczestnika dobrowolnych form oszczędzania na emeryturę. Należy zauważyć, że system ten odniósł sukces, ponieważ pod koniec 2000 r. wskaźnik partycypacji wynosił tam 50% [Lasagabaster, Rocha, Wiese, 2002]. W 2016 r. wzrósł on do poziomu 52,6% [OECD, 2017, s. 151].

⁷ Kryteria przyznania emerytury wiążą się z posiadaniem obywatelstwa Nowej Zelandii, osiągnięciem wieku emerytalnego (65 lat) oraz stałym miejscem zamieszkania w Nowej Zelandii przez okres co najmniej 10 lat od ukończenia 20. roku życia lub przez okres co najmniej 5 lat po ukończeniu 50. roku życia [Ministry of Social Development of New Zealand].

niską stopą zastąpienia (około 40%), dlatego przewidziano dodatkowe rozwiązania oszczędnościowe o charakterze dobrowolnym. Są to zakładowe plany emerytalne (*supplementary retirement plans*) oraz wprowadzone w 2007 r. indywidualne plany oszczędnościowe pod nazwą KiwiSaver. Nowatorskość rozwiązań KiwiSaver polega na połączeniu automatycznego zapisu do systemu z silnymi bodźcami do pozostania w nim w postaci dopłat pracodawców i rządu do składek oszczędnościowych. Uczestnikami programu oszczędnościowego mogą być pracownicy⁸, osoby prowadzące własną działalność gospodarczą, osoby pracujące w oparciu o kontrakty, a nawet osoby nieaktywne zawodowo w wieku od 15 do 65 lat, jeżeli spełniają warunek rezydencji w Nowej Zelandii. Dopłata od rządu składa się z dwóch elementów: jednorazowej dopłaty startowej (*kick-start payment*)⁹ oraz dopłaty regularnej (*member tax credit*), która – począwszy od 2010 r. – ma zasadnicze znaczenie (por. tab. 1).

Tab. 1. Wydatki rządowe związane z subsydiowaniem oszczędnościowych programów emerytalnych w ramach KiwiSaver w latach 2008–2017

Wyszczególnienie	Lata									
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
<i>Member tax credit</i> (w mln NZD)	–	322	573	664	799	455	495	580	640	703
Udział <i>member tax credit</i> w całości dotacji (w %)	–	38,4	59,5	66,4	76,5	67,2	67,2	72,2	93,1	98,3
<i>Kick-start payment</i> (w mln NZD)	551,5	471,5	376,1	331,4	239,4	217,2	234,9	215,1	35,4	0,1
Udział <i>kick-start payment</i> w całości dotacji (w %)	96,4	56,2	39,1	33,2	22,9	32,1	31,9	26,8	5,1	0,01

Źródło: opracowanie własne na podstawie: [Oficjalna statystyka KiwiSaver za lata 2008–2017].

Konta oszczędnościowe w systemie KiwiSaver są zarządzane przez prywatne instytucje finansowe (fundusze inwestycyjne), które są nadzorowane przez państwo.

3. Ocena realizacji programu KiwiSaver

Po 10 latach funkcjonowania nowozelandzkiego systemu oszczędnościowego na emeryturę pod nazwą KiwiSaver można stwierdzić, że odniósł on sukces. Świadczy o tym m.in. wysoki wskaźnik partycypacji (por. tab. 2).

⁸ Od 1 kwietnia 2013 r. pracownicy mają trzy przedziały składki oszczędnościowej (3%, 4% i 8% wynagrodzenia brutto). Pracodawcy mają obowiązek dopłacania 3% wynagrodzenia brutto, zaś dopłaty rządowe wynoszą 50 centów za każdy 1 NZD wpłacony przez pracownika [National Research and Evaluation Unit, 2015, s. 56–57].

⁹ Początkowa dopłata startowa wynosiła 1000 NZD. Obecnie rząd Nowej Zelandii wycofuje się z jej wypłacania.

Tab. 2. Wskaźniki partycypacji* w krajach, które wprowadziły w ostatnich latach automatyczny zapis do dobrowolnych programów emerytalnych (dane za 2016 r.)

Kraj	Programy pracownicze	Programy indywidualne
Kanada	26,3	25,2
Nowa Zelandia	6,8	74,8
USA	40,8	19,3
Włochy	9,2	11,5

* odsetek populacji pracujących w wieku 15–64 lat, będących uczestnikami dobrowolnych programów emerytalnych

Źródło: opracowanie własne na podstawie: [OECD, 2017, s. 151].

Analizując strukturę uczestników systemu KiwiSaver pod względem sposobu ich rekrutacji, należy zauważyć, że tylko około 40% z nich znajduje się w programie z powodu automatycznego zapisu. Prawie co drugi uczestnik systemu zapisuje się bezpośrednio u dostawcy programu (wybrany przez niego funduszu inwestycyjnym), zaś co dziesiąty z nich korzysta z pośrednictwa pracodawcy w zapisie do systemu oszczędzania [Oficjalna statystyka KiwiSaver za lata 2008–2017].

Quasi-obowiązkowość systemu oszczędzania w programie KiwiSaver wyraża się w przywileju pracownika do rezygnacji z automatycznego zapisu w okresie 8 tygodni od momentu zapisania. Później pracownik nie ma już możliwości wypisania się, może jedynie zmienić fundusz inwestycyjny lub strategię inwestycyjną. Z systemu nie może też zrezygnować osoba, która zapisała się do niego w wyniku własnej decyzji. Jak pokazują dane statystyczne, w pierwszych 3 latach funkcjonowania systemu KiwiSaver zrezygnowało najwięcej pracowników zapisanych automatycznie (ponad 50%). W kolejnych latach skala rezygnacji była coraz mniejsza. Na początku 2017 r. odsetek wypisanych wynosił tylko 8,4% [Oficjalna statystyka KiwiSaver za lata 2008–2017].

Warto podkreślić, że cieszący się dużym zainteresowaniem społecznym system oszczędnościowy KiwiSaver skutkuje znaczącym przyrostem nowych oszczędności emerytalnych. W 2016 r. ich wartość stanowiła 1,67% nowozelandzkiego PKB. Wartość skumulowana aktywów (wszystkich składek i dopłat rządowych powiększona o wypracowane zyski z inwestycji) rośnie w średniorocznym tempie o około 30%. W 2016 r. aktywa te wyniosły 35,4 mld NZD, co stanowiło prawie 14% PKB (por. tab. 3). Należy zauważyć, że skumulowana wartość aktywów rosła, mimo że udział dotacji rządowych w całości oszczędności w KiwiSaver malał (z 55% w 2008 r. do 13,6% w 2016 r.), co należy ocenić bardzo pozytywnie.

O sukcesie systemu KiwiSaver świadczy również prawidłowa struktura wiekowa i dochodowa oszczędzających. Na początku 2017 r. ludzie młodzi do 35. roku życia stanowili połowę oszczędzających, co jest najbardziej pożądane z punktu widzenia przyszłych potrzeb emerytalnych. W systemie oszczędzają ludzie nie tylko zamożni, ale przede wszystkim osoby o niskich dochodach. Już na początku funkcjonowania systemu osoby o najniższych dochodach, których roczny dochód nie przekraczał 40 000 NZD, stanowiły około 60% wszystkich uczestników KiwiSaver [Oficjalna statystyka KiwiSaver za lata 2008–2017].

Tab. 3. Oszczędności emerytalne w ramach KiwiSaver w latach 2008–2017

Wyszczególnienie	Lata									
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Składki pracowników (w mln NZD)	394,7	916,6	1051	1156	1322	1537	2051	2416	2669	3001
Składki pracodawców (w mln NZD)	63,5	354,7	625,5	740,3	865,8	833,2	1277	1543	1653	1828
Dobrowolne wpłaty (w mln NZD)	7,4	6,1	8,8	15,5	16,2	23,0	31,2	39,3	45,6	40,3
Dotacje rządowe (w mln NZD)	571,8	838,9	962,2	999,3	1044	676,8	737,2	803,6	687,4	714,9
Suma łącznych środków przekazanych do KiwiSaver (w mln NZD)	1037	2116	2648	2911	3248	3070	4096	4802	5056	5585
Suma składek pracowników i pracodawców jako % PKB	–	–	0,8	0,9	1,0	1,1	1,4	1,6	1,67	–
Dotacja rządowa jako % PKB	–	–	0,47	0,46	0,48	0,3	0,3	0,3	0,26	–
Udział dotacji rządowych w całości oszczędności w KiwiSaver (w %)	55	40	36	34	32	18	18	17	13	–
Wartość skumulowana aktywów w KiwiSaver (w mld NZD)	–	–	5,85	9,186	12,73	16,56	21,4	28,8	35,4	–
Udział skumulowanej wartości aktywów w PKB (w %)	–	–	2,9	4,3	5,9	7,3	9,0	11,6	13,76	–

Źródło: opracowanie własne na podstawie: [Oficjalna statystyka KiwiSaver za lata 2008–2017; Financial Markets Authority, 2016, s. 10; Financial Markets Authority, 2017, s. 5].

Podsumowanie

Przykład Nowej Zelandii pokazuje, że możliwe jest skuteczne zainteresowanie społeczeństwa dodatkowymi programami oszczędzania na emeryturę i to w stosunkowo krótkim czasie. Jeszcze w 2005 r. w ramach dodatkowych planów emerytalnych oszczędzało mniej niż 30% aktywnych zawodowo Nowozelandszczyków. Dzięki KiwiSaver wskaźnik partycypacji wzrósł do prawie 75%. Dla porównania wskaźnik partycypacji w indywidualnych programach emerytalnych w Polsce wynosi niecałe 6% [UKNF, 2017a].

Należy przypuszczać, że popularność KiwiSaver wynika nie tyle z mechanizmu automatycznego zapisu, co z rozbudowanego systemu dopłat. Coroczne wpłaty rządu i pracodawców na indywidualne konta oszczędnościowe KiwiSaver są bardziej doceniane przez oszczędzających niż spodziewane za kilkanaście lat korzyści finansowe w postaci ulg podatkowych. W 2017 r. koszty nowozelandzkiego budżetu związane z dopłatami stanowiły tylko 0,26% PKB, podczas gdy zgromadzone dodatkowe

oszczędności emerytalne stanowiły prawie 14% PKB. Oszczędności zgromadzone na IKE i IKZE w Polsce nie przekraczają 0,5% PKB [UKNF, 2017a].

System oszczędzania KiwiSaver jest dobrze odbierany nie tylko przez ludzi w wieku dojrzałym, ale także przez ludzi młodych. Na tej podstawie można sądzić, że dopłaty do dobrowolnych składek oszczędnościowych dają mocniejszy impuls do tworzenia nowych oszczędności emerytalnych niż tradycyjne zwolnienia podatkowe stosowane w większości krajów. Ich zaletą jest również to, że przynoszą wymierne korzyści także dla pracowników gorzej zarabiających, którzy odprowadzają niskie podatki. System dopłat jest formą wsparcia finansowego też dla osób formalnie niezatrudnionych, które nie płacą żadnych podatków. Może on zatem stanowić bodziec do opuszczenia „szarej strefy” i ujawnienia dochodów.

Bibliografia

- Ando A., Modigliani F., *Tests of the Life Cycle Hypothesis of Saving: Comments and Suggestions*, “Bulletin of the Oxford Institute of Statistics” 1957, Vol. 19(2).
- Czechowska I.D., *Oszczędności gospodarstw domowych w Polsce w okresie kryzysu*, „Zarządzanie i Finanse” 2013, nr 2, cz. 4.
- Financial Markets Authority, *KiwiSaver – Annual Report*, 2016.
- Financial Markets Authority, *KiwiSaver – Annual Report*, 2017.
- Friedman M., *A Theory of the Consumption Function*, National Bureau of Economic Research, Princeton University Press, Princeton 1957.
- Golinowska S., *Dodatkowe systemy emerytalne w świecie*, Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, Warszawa 1994.
- Kawalec S., Błażuk K., Kurek M., *Jak mobilizować dodatkowe oszczędności emerytalne?*, Capital Strategy, Warszawa 2015.
- Keynes J.M., *Ogólna teoria zatrudnienia, procentu i pieniądza*, PWN, Warszawa 2003.
- Lasagabaster E., Rocha R., Wiese P., *Czech Pension System: Challenges and Reform Options*, “Social Protection Discussion Paper Series” 2002, No. 0217.
- Lusardi A., Mitchell O.S., *Financial Literacy around the World: An Overview*, “NBER Working Paper” 2011, No. 17107.
- Malroux Y.L., Xiao J.J., *Perceived Adequacy of Retirement Income*, “Financial Counseling and Planning” 1995, No. 6.
- Ministry of Social Development of New Zealand, www.workandincome.govt.nz/eligibility/seniors/superannuation/superannuation-overview.html [dostęp: 15.02.2018].
- National Research and Evaluation Unit, *KiwiSaver evaluation: Final summary report*, 2015, www.ird.govt.nz [dostęp: 15.02.2018].
- OECD, *OECD Pensions Outlook*, 2014.
- OECD, *Pensions at a Glance 2017: OECD and G20 Indicators*, Paris 2017.
- OECD, *Tax Incentives Retirement Savings*, 2007, www.oecd.org/finance/private-pensions/39664730.pdf [dostęp: 15.02.2018].
- Oficjalna statystyka KiwiSaver za lata 2008–2017, www.kiwisaver.govt.nz/statistics/annual [dostęp: 15.02.2018].
- Rutecka J., *Realokacja czy nowe oszczędności? O efektach zachęt podatkowych w dodatkowym oszczędzaniu na starość w Polsce*, „Rozprawy Ubezpieczeniowe” 2015, nr 18(1).

UKNF, *Indywidualne konta emerytalne oraz indywidualne konta zabezpieczenia emerytalnego w I połowie 2017 roku*, Warszawa 2017a.

UKNF, *Pracownicze programy emerytalne w 2016 roku*, Warszawa 2017b.

Yoo K.-Y., Serres A., *Tax Treatment of Private Pension Savings in OECD Countries*, "OECD Economic Studies" 2004, Vol. 39(2).

Stimulating Retirement Savings on the Example of KiwiSaver

The mobilization of additional retirement savings is important from the point of view of demographic changes and the increase in pension expenditure in the future. The governments of many countries apply incentives for voluntary retirement saving schemes, mostly in the form of tax reliefs. Unfortunately, these incentives do not significantly increase the number of individuals who save and do not bring vital growth for the economy. What turns out to be more effective is supplemental premium to the contributions made by the members which provides a stronger impulse for additional saving rather than just traditional tax exemptions. The article was concerned with the analysis and evaluation of innovative solutions applied within the framework of KiwiSaver scheme in New Zealand, which consists in the combination of automatic enrolment to the savings program with a strong stimulus to stay within its in the form of the employer's contributions as well as the subsidies from the state budget.

Stymulowanie oszczędności emerytalnych na przykładzie KiwiSaver

Mobilizacja dodatkowych oszczędności emerytalnych jest ważna z punktu widzenia zmian demograficznych i wzrostu wydatków emerytalnych w przyszłości. Rządy większości krajów stosują zachęty do dobrowolnego oszczędzania na emeryturę, głównie w postaci ulg podatkowych. Niestety, zachęty te nie zwiększają zasadniczo liczby osób oszczędzających i nie przynoszą istotnego wzrostu nowych oszczędności w gospodarce. Znacznie bardziej efektywne okazują się dopłaty do składek oszczędzających, które dają mocniejszy impuls do dodatkowego oszczędzania niż tradycyjne zwolnienia podatkowe. Artykuł obejmuje analizę i ocenę nowatorskich rozwiązań stosowanych w ramach systemu KiwiSaver w Nowej Zelandii, które polegają na połączeniu automatycznego zapisu (*automatic enrolment*) do systemu oszczędzania z silnymi bodźcami do pozostania w nim w postaci dopłat pracodawców i dotacji z budżetu państwa.